

6. Rogoff, B. (1990). *Apprenticeship in thinking: Cognitive development in social context*. Oxford.
7. Kantek, F. (2015). Educational paradigms and teaching styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 179–186.
8. Ladson-Billings, G. (1995). Toward a theory of culturally relevant pedagogy. *American Educational Research Journal*, 32 (3), 465–491.
9. Prawat, R. S. (1992). Teachers' beliefs about teaching and learning: A constructivist perspective. *American Journal of Education*, 100 (3), 354–395.
10. Stiggins, R. J. (1994). *Student-centered classroom assessment* (2nd ed.). Merrill.

Роман ПІДДУБНИЙ

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

ПАТРІОТИЗМ – це, образно кажучи, сплав почуття й думки,
осягнення святині – Батьківщини – не тільки розумом,
а й передусім серцем.

В. Сухомлинський

Проблема національно-патріотичного виховання військовослужбовців є актуальною та надзвичайно важливою у вітчизняній педагогічній науці. У сучасних умовах воєнного стану національно-патріотичне виховання військовослужбовців спрямоване: по-перше, на формування у них патріотичних почуттів, по-друге, любові до Батьківщини, по-третє, готовності захищати її від зовнішніх загроз.

Проблемі вихованню у підростаючого покоління патріотизму надавали першочергового значення відомі науковці: Г. Вашенко, О. Духнович, І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін. Питання формування у молоді патріотичних почуттів, національної самосвідомості розглядали українські вчені: О. Вишневський, О. Коркишко, В. Кузь, М. Сметанський, М. Стельмахович, Б. Ступарик, К. Чорна та ін. Психологічні аспекти етносвідомості та патріотизму належать праці: І. Бега, Й. Боришевського, П. Гнатенко, В. Павленко, М. Пірен, С. Тагліна, О. Хрущ та ін.

Оскільки, на сьогодні відсутній єдиний підхід до проблеми національно-патріотичного виховання, тому узагальнюючи вказані праці науковців і педагогів, зробимо спробу уточнити сутність дефініції патріотизм. С. Гончаренко у «Педагогічному словнику» дає наступне визначення, «патріотизм — одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. Патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів» [Гончаренко с. 249].

У педагогічному словнику за редакцією М. Ярмаченко поняття «патріотизм» визначено як «суспільний і моральний принцип, що характеризує ставлення людей до своєї країни, яке виявляється в певних діях і складному комплексі суспільних почуттів, що звичайно називається любов'ю до Батьківщини» [14].

Співзвучно з попередніми репрезентоване визначення цього поняття в «Енциклопедії освіти», де зазначено, що патріотизм потрактуовується як «суспільний моральний принцип діяльного ставлення до свого народу, що віддзеркалює національну гордість і любов до Вітчизни, громадянську відповідальність за її долю, а також емоційне підпорядкування особистістю свого життя спільним національним інтересам і виявляється в готовності служити Батьківщині й захищати її від ворогів» [Енциклопедія 6, 633].

Історія нашої країни та нашого народу підтверджує, що без сформованого патріотизму неможливо створити міцну державу, усвідомлення народом його громадянського обов'язку та поваги до закону. На сучасному етапі патріотичне виховання виступає як фактор консолідації всього суспільства, «є джерелом і засобом духовного, політичного і економічного відродження країни, а військово-патріотичне виховання – засобом збереження її державної цілісності та безпеки» [с. 21].

І. Бех і К. Чорна зазначають «патріотизм – це любов до Батьківщини, свого народу, турбота про його благо, сприяння становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, готовність відстояти її незалежність, служити і захищати її, розділити свою долю з її долею» [1, 17].

Дослідженням встановлено, що О. Вишневський виокремлює три основні різновиди патріотизму:

– «етнічний, що ґрунтується на почутті власної причетності до певного етносу, його мови, культури, історії;

– територіальний, що ідентифікується з певною територією, її ландшафтом, кліматом тощо;

– державний, що передбачає вихованість громадянського світогляду» [1].

Отже, патріотичне виховання підростаючого покоління на сьогодні є важливою проблемою, яка потребує розв'язання як на теоретичному, так і на практичному рівні. Зміст виховної роботи у закладах вищої освіти регламентується низкою нормативно-правових документів.

Наказом МОН затверджено заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. Серед основних складових виокремлено громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання.

Метою визначено становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста та демократа, готового до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, виконання громадянських і конституційних обов'язків, формування активної позиції, утвердження національної ідентичності на основі духовно-моральних цінностей українського народу та самобутності.

Документ передбачає докладно прописані заходи до 2025 року для:

- удосконалення нормативно-правової бази щодо національно-патріотичного виховання (зокрема, розроблення законопроекту «Про національно-патріотичне виховання»);
- створення соціально-педагогічних умов для реалізації національно-патріотичного виховання;
- зміни змісту та форми національно-патріотичного виховання;
- організації інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання;
- розвитку військово-патріотичного виховання.

Проблема національно-патріотичного виховання військовослужбовців у вітчизняній педагогічній науці є досить складною і має багато аспектів. Одним з головних аспектів є формування відчуття гордості за свою країну та бажання захищати її інтереси.

Однак, існують проблеми, які ускладнюють цей процес. Одна з них полягає у відсутності достатньої кількості кваліфікованих педагогів, які б займалися вихованням військовослужбовців. Крім того, відсутність достатнього фінансування також ускладнює розвиток військової освіти.

Іншою проблемою є відсутність систематичного підходу до національно-патріотичного виховання військовослужбовців. Часто виховання зводиться до

декламування девізів та історії військових подвигів, але не відбувається реальної підготовки військовослужбовців до захисту своєї країни.

Також важливим аспектом є відсутність підтримки з боку влади та суспільства в цілому. Недостатнє визнання важливості військової освіти та військово-патріотичного виховання у суспільстві може призвести до того, що військовослужбовці не будуть відчувати підтримки і визнання за свою працю.

Таким чином, проблема національно-патріотичного виховання військовослужбовців у вітчизняній педагогічній науці має багато аспектів і потребує комплексного підходу для її вирішення.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України: (програмно-виховний контекст). К. : ІПВ АПН України, 2008. 40 с.
2. Вишневський О. Сучасне українське виховання: педагогічні нариси / Омелян Вишневський ; Львів. обл. наук.-метод. ін-т освіти ; Львівське обласне пед. т-во імені Г. Ващенка. Львів, 1996. 238 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник Київ : Либідь, 1997. 373 с.
4. Енциклопедія освіти. АПН України ; голов. ред. В.Г.Кремень ; [заст. голов. ред. О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко ; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва]. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Івашковський В. Військово-патріотичне виховання учнівської молоді як засіб формування суб'єкта громадянського суспільства. Проблеми освіти. Вип 72. С. 20–24.
6. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. К. : Пед. думка. 2001. С. 356.

**Олександр ЗОРЯ,
Валентина ЦИНА**

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ ФОРМУВАННЯ АКТОРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Нова українська школа потребує нового вчителя, компетентного щодо вирішення питань якості викладання, комунікації з дітьми, здатного вести за собою, який любить свій предмет і фахово його викладає. Професійно-педагогічні предметні компетентності вчителя мають спиратися на ключові для його успішної педагогічної діяльності особистісні якості: творча уява, педагогічна рефлексія, емпатія, мистецтво імпровізації. Саме ці якості зближують учителя і артиста, педагогічну науку і мистецтво, що робить доцільним розвиток педагогічної творчості вчителів на основі театральної педагогіки.

Своєрідність педагогічної творчості полягає в тому, що вчитель, як і актор, використовує власну особистість у реалізації творчого замислу, використовуючи процеси спілкування і взаємодії. У зв'язку з цим актуальності набуває використання театральної педагогіки як теорії і методики артистичної техніки у професійній діяльності педагога.

У педагогічній літературі проблеми театральної педагогіки знаходять віддзеркалення у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників: В. Абрамян, І. Зязюн, С. Маршак та ін.

Головна небезпека навчання педагогів елементам акторсько-режисерського мистецтва – у можливому культивуванні награності та нещирої поведінки вчителя. Педагогові необхідно розвивати вміння не стільки подавати себе, демонструвати свою